

Готуємо фахівців на рівні міжнародних стандартів

Л. ТИЩЕНКО,

перший проректор
університету

— Харківському національному технічному університету сільськогосподарства, разом з іншими провідними вищими навчальними закладами держави, надано право проведення експерименту з навчального процесу відповідно до вимог Болонської декларації. Ініціатором з клопотання перед відповідними державними адміністративними закладами освіти та обґрунтування проведення цього експерименту виступив ректор університету, Заслужений працівник освіти України, член-кореспондент УААН, академік Інженерної академії України, професор Дмитро Іванович Мазоренко.

Це потрібно було зробити для більш впевненого входження університету у Європейській освітній простір, а також для створення професійної мобільності студентів та росту їх конкурентноспроможності.

В основу цього експерименту закладені такі ґрунтовні принципи, як відсутність альтернативи кредитно-модульної системи організації навчального процесу, наявність в ньому якості з підготовки фахівців, відсутність суперечностей між вимогами виробництва та підготовкою фахівців, а також збереження позитивних здобутків і традицій в університеті при адаптації до вимог Болонського процесу.

Коротка характеристика напрацювань університету у загальновідомій послідовності основних положень Болонської декларації зводиться, перш за все, до прийняття системи ступенів по додатку до диплому, основних циклів навчання — бакалаврат і постбакалавратська освіта, та запровадження кредитно-трансферної акумулюючої системи.

Сучасна система вищої освіти в Україні забезпечує підготовку трьох

Головним напрямом організації навчального процесу і науково-дослідної роботи в Харківському національному технічному університеті сільськогосподарства є державна програма виробництва комплексу машин і обладнання для агропромислового комплексу на 1998-2009 роки, яка об'єднує наукові та виробничі інтереси не тільки організацій і підприємств Міністерства аграрної політики України, але й інших відомств як вітчизняних, так і закордонних.

Співвиконавцем багатьох напрямів цієї програми є університет, а провідні його підрозділи затверджені як розробники та наукові експерти енергетичних і технологічних засобів перспективної сільськогосподарської техніки.

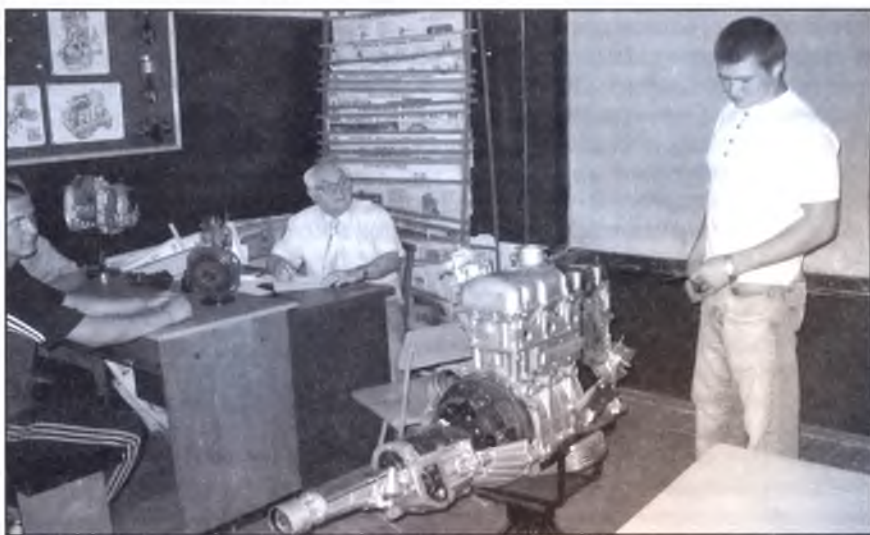
Про те, як сьогодні практично в університеті здійснюється підготовка фахівців розповідає перший проректор університету, Заслужений працівник освіти України, доктор технічних наук, професор, академік МААО та ІАУ Леонід Миколайович Тищенко.

освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр. А однією з основних перешкод на двоступеневу систему, як свідчить життя, є відсутність визнання на ринку праці бакалаврського рівня як відповідного кваліфікаційного рівня. Це, на думку вчених університету, вимагає від Міністерства праці України якнайшвидшого вирішення цієї проблеми. Та й фінансування другого циклу (підготовки магістрів) не дозволяє в повному обсязі виконувати магістерські програми.

В університеті працює підготовче відділення денної форми навчання для випускників шкіл. Після проходження теоретичних та практичних за-

нять проводяться модульні контрольні роботи з вивчених дисциплін та тестування, за результатами яких відбувається зарахування до університету.

Навчальні плани і програми усіх спеціальностей і спеціалізацій складені з урахуванням кращого вітчизняного та закордонного досвіду, за якими університет готує фахівців. Реалії сьогодення і необхідність переносу все більшої частини видів практик на університетські дослідні поля, в навчальні лабораторії і кафедри виробничого навчання, фахові кафедри, технікуми, філії на виробництві змусили професорсько-викладацький колектив університету шу-

Професор М.Г.Сандомирський проводить заняття зі студентами

В.І.Пастухов

О.В.Мірошник

О.А.Науменко

О.В.Солошенко

Г.Є.Мазнев

кати нову гнучку організаційну структуру. З цією метою з 1996 року в університеті створена і працює на дослідних полях, на ланах Харківщини

Наприклад у Данії практика переважно проходить на тваринницьких фермах. За рік-півтора самостійної роботи на фермі студент, аспірант чи

мічних спеціальностей після одержання ними диплома бакалавра впродовж трьох місяців стажуватися в Німеччині на переробних підприємствах АПК, в аграрних страхових компаніях та банках. Студенти складають спеціальні іспити та отримують сертифікати інституту агробізнесу Німеччини.

Стажування за кордоном дає можливість значно підвищити рівень спеціальної і громадсько-гуманітарної підготовки спеціалістів в університеті, підвищити конкурс абітурієнтів.

Значну допомогу студентам університету у вивченні англійської, німецької та французької мов, можливому їх спілкуванню з аграріями за кордоном здійснюють викладачі кафедри іноземних мов, яку очолює доктор філологічних наук, професор Л.С. Піхтовнікова. Немало зусиль приклала Лідія Сергіївна, а також багато з її попередників, у вирішенні не простої задачі — оновлення матеріально-технічної бази для навчання майбутніх фахівців не тільки технічному перекладу, але й розмові, прищепленню вихованцям інституту прагнення до знань і вмінню розмови на іноземних мовах.

Удосконалюють для цього і свою професійну майстерність викладачі кафедри, які стажуються у престижних навчальних закладах за кордоном.

Механіко-технологічний факультет ровесник університету. Тут готують інженерів за спеціальностями: механізації сільського господарства; якість, стандартизація, сертифікація.

З 1991 року його очолює доцент, кандидат технічних наук В.І.Пастухов. Тут працюють такі відомі вчені-педагоги як академік УААН, професор П.М. Заїка, професори А.Т.Лебедев, І.В.Морозов, Ю.І.Ковтун, М.Г.Сандомирський, Ю.О.Манчинський та ін.

Заняття зі студентами на дослідному полі

університетська машинно-технологічна станція, у якій не тільки проходять практику студенти-механіки на тракторах, комбайнах, автомобілях, а й вона дає кошти на спеціальний рахунок навчального закладу для забезпечення його життєдіяльності.

У лабораторіях, майстернях науково-дослідного технологічного інституту, в інституті інноваційного менеджменту проходять практичну підготовку магістри і аспіранти.

Студенти університету мають виняткову можливість проходження сільськогосподарської практики в фермерських господарствах Австрії, Великобританії, Данії, Німеччини, Норвегії, Франції, США та інших країнах. За останні роки кількість таких студентів зростає більш ніж у 10 разів.

Термін стажування триває від 4 до 18 місяців. Напрямки спеціалізації — овочівництво, садівництво, виноградарство, тваринництво, переробка сільськогосподарської продукції, навіть вирощування квітів.

молодший спеціаліст розвиває знання і набуває практичних навичок не тільки з своєї безпосередньої спеціальності, але із споріднених — ветеринарії, зоотехнії, агрономії тощо, отримуючи при цьому практичні навички і заробляючи своєю працею кошти для майбутнього відкриття власного бізнесу, згідно отриманого після закінчення університету сертифікату підприємця в галузі АПК.

За 5-7-місячне стажування на сільськогосподарських фермах Великобританії студенти отримують практичні навички механізованої праці на зарубіжній техніці та освоюють технологію вирощування багатьох сільськогосподарських культур. Плідною є співдружність університету з Асоціацією фермерів Франції. Вона бере на свій рахунок усі витрати щодо двомісячного стажування студентів.

А українсько-німецький аграрний проект дозволяє студентам з еконо-

На факультеті готують інженерів за спеціалізаціями: механізації рослинництва, тваринництва, державного технічного нагляду, інженерного менеджменту та охорони праці.

Враховуючи необхідність підвищення якості сільськогосподарської продукції, її стандартизації та сертифікації першими серед аграрних вищих навчальних закладів країни стали викладати агрокваліметрію — науку про якість виконання робіт. В цьому році відкрили нову спеціальність. Для цього утворили кафедру і лабораторію з якості, підготували методичний посібник та підручник. Тепер будуть випускати ще й інженера з якості.

Викладачі роблять наголос в навчальному процесі на якість підготовки фахівців за рахунок підвищення їх професійної майстерності, а для цього використовують своє дослідне поле, кафедру виробничого навчання, де є парк тракторів і сільгоспмашин, комп'ютерну техніку з метою автоматизованого проектування технологічних процесів. На базі факультету утворена машино-тракторна станція, де майбутні інженери-механіки проходять виробничу практику.

На факультеті навчається понад 700 студентів. Всі вони мають можливість крім основної вищої освіти,

Факультет енергетики та комп'ютерних технологій організовано у 1948 році. До 2002 року він мав назву факультет електрифікації сільського господарства. Його першим деканом був В.І.Старцев — видатний вчений фізик, доктор фізико-математичних наук. На цій посаді його змінили: талановитий практик і вчений В.М.Імшенецький, доцент І.Г.Баженов, який потім тривалий час працював проректором з навчальної роботи. Деканами цього факультету були також професор, доктор технічних наук П.І.Савченко, доцент Ю.Ф.Свергун, а з 1989 року очолює факультет кандидат технічних наук, доцент Олександр Володимирович Мірошник.

Тут професорсько-викладацький склад налічує 7 професорів, докторів наук, 5 академіків, 30 доцентів та кандидатів технічних наук.

Факультет веде підготовку фахівців за трьома спеціальностями: «Енергетика сільськогосподарського виробництва», «Автоматизація технологічних процесів» та «Енергетичний менеджмент».

Під керівництвом завідувачів кафедр «Загальної електротехніки» — кандидата технічних наук, доцента Ю.Ф.Свергуна, «Електропостачання сільського господарства» — канди-

датора технічних наук, академіка АН ВШ України І.О.Фурмана вчені-педагоги кафедр удосконалюють структуру та зміст професійної підготовки майбутніх фахівців, робочі програми, розширюють матеріальну базу лабораторій, забезпечують їх новою сучасною технікою, що дає можливість реалізувати в навчальному процесі інформаційні технології, залучати студентів до науково-дослідницької роботи, проводити конкурси студентських наукових робіт та олімпіад з фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Факультет першим в Україні впровадив ступеневу освіту з спеціальності «Електрифікація та автоматизація сільського господарства».

Цей факультет надає можливість випускникам технікумів продовжувати навчання на третьому курсі, а випускникам коледжів — на четвертому за прискороною програмою.

Майбутній фахівець має можливість вже на перших курсах отримати робочу професію «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Оператор комп'ютерного набору», посвідчення водія на керування автомобілем, трактором, комбайном.

Факультет технічного сервісу — єдиний в державі. Створений він у 1991 році. Зараз тут навчається 850 студентів. Навчальну роботу з ними ведуть 16 професорів, 9 докторів наук і 28 кандидатів наук, доцентів. Очолює факультет академік ІА України, професор Олександр Артемович Науменко.

Поштовхом для заснування факультету стали зміни, що відбувалися у виробничій сфері країни. Це — заснування самостійних сільськогосподарських підприємств, станцій технічного обслуговування, фірм з виробництва, продажу, обслуговування та ремонту техніки, значного росту технічного рівня машин, оснащення їх мікропроцесорною технікою.

Виходячи з цього новостворений факультет почав готувати фахівців за напрямком підготовки «Інженерна механіка» зі спеціальностей «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва», «Колісні та гусеничні транспортні засоби» і «Обладнання лісового комплексу». А студенти, які поступають навчатися на факультет, мають можливість вибрати собі одну з спеціалізацій: конструювання машин, технічний сервіс,

Лабораторія з основ електротехніки

отримати ще й посвідчення тракториста-машиніста та водія автомобіля, поглиблено, як і на інших факультетах університету, вивчити іноземну мову, здобути військову спеціальність за програмою підготовки офіцерів запасу збройних сил України. Кожний 6-7 фахівець факультету отримує диплом з відзнакою.

дата технічних наук, доцента О.В.Мірошника, «Застосування електроенергії в сільському господарстві» — доктора технічних наук, професора П.І.Савченка, «Електротехнології сільськогосподарського виробництва» — кандидата технічних наук, доцента М.А.Романченка і «Автоматизація та комп'ютерні технології» —

Студентське конструкторське бюро факультету технічного сервісу виконує замовлення для Харківського тракторного заводу

ділерська діяльність, технічна інспекція, автомобільне господарство, обладнання садово-паркового господарства та обладнання для деревообробки.

Вже в процесі навчання на першому курсі студенти мають можливість отримати робітничі професії слюсаря-ремонтника, а на другому — водія автомобіліста та тракториста-машиніста, на третьому — слюсаря з ремонту легкових автомобілів і на четвертому — слюсаря з ремонту складних агрегатів та систем.

В Україні немає рівних вищих навчальних закладів Харківському університету по підготовці фахівців з технічного сервісу. В жодному з них немає замкнутого циклу підготовки фахівців зі створення сільськогосподарських машин і закінчуючи їх спливанням на брукт.

Кожний випускник разом з дипломом спеціаліста отримує сертифікат підприємця.

Професорсько-викладацький склад факультету ефективно застосовує у навчальному процесі наскрізну комп'ютерну підготовку студентів: від інформатики та комп'ютерної графіки на першому курсі — до систем автоматизованого проектування на старших курсах. Близько 300 студентів проходять виробничу практику за кордоном.

Факультет переробки та зберігання сільськогосподарської продукції був створений в університеті у 1993 році. Передумовами цього були перетворення, що здійснювалися в АПК України.

Нові ринкові відносини, розповсюдження малих і великих підприємств різних форм власності, використання ними нового вітчизняного та закордонного обладнання з переробки рослинницької і тваринницької продукції ставили до спеціалістів, що працювали на такому обладнанні, вимоги досконало володіти технологіями переробки та зберігання сільськогосподарської продукції, якісно обслуговувати нову техніку, вміти розробляти бізнес-плани, укладати договори з партнерами, тощо. А для цього таких висококваліфікованих фахівців потрібно було готувати.

До речі, самі фахівці ставили перед собою за мету спочатку попрацювати на виробництві, оволодіти тут цією справою, а потім відкрити власне переробне підприємство та забезпечити його ефективне функціонування. І таку можливість надав їм факультет переробки та зберігання сільськогосподарської продукції університету.

Першим деканом факультету став професор, завідувач кафедри деталей машин Леонід Миколайович Тищенко, а його заступником — доцент, завідувач кафедри обладнання та технології переробних і харчових виробництв Олексій Васильович Богомолов. На факультеті були створені всі умови для розробок необхідних навчальних планів і робочих програм, підготовки до випуску методичних розробок для проведення практичних і самостійних занять, підготовки до видання навчальних посібників, створення макетів і окремих вузлів робо-

чих машин, а також розробки міні-обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.

З 1996 року факультет очолює кандидат сільськогосподарських наук, професор Олексій Васильович Солошенко. Зараз на факультеті 11 кафедр, всі вони мають належну матеріально-технічну базу, досконалий лабораторно-виробничий комплекс, сучасний комп'ютерний клас.

Майже дві третини педагогічного колективу факультету мають науковий ступінь і звання. З 123 висококваліфікованих викладачів: 14 — докторів наук, 3 — академіки, 15 — професорів, 56 — доцентів, 23 — старші викладачі і 12 — асистентів.

За останні 10 років ними підготовлено близько 1000 фахівців.

Провідна і випускова кафедра факультету, на якій займаються майже всі майбутні фахівці університету, є кафедра технології та обладнання переробних і харчових виробництв, якою керує кандидат технічних наук, доцент Олексій Васильович Богомолов. А 15 викладачів кафедри проводять навчальну роботу зі студентами відповідно до вимог сучасних технологій, науки, техніки з урахуванням перспективного їх розвитку.

У навчальних лабораторіях кафедри встановлено обладнання та макети для сепарації зернових сумішей, конвективна циркуляційна сушарка, помельний модуль для виробництва борошна, міні-млин, макаронний прес, піч для випікання хлібобулочних виробів, крупорушка, гречкорушальний станок, насіннеобрушувальна машина, преси для видобування рослинної олії, комплект обладнання для виробництва хрумкої картоплі, міні-фасовник сипучих матеріалів.

На кафедрі практично всі студенти виконують дипломні проекти за замовленням підприємств з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції Харківській та інших суміжних з нею областей.

Однією з найважливіших на факультеті є кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування». Вона була заснована ще у 1991 році і спрямована на розвиток міжнародної академічної солідарності та інтенсифікацію обміну знаннями між університетами світу. Такий міжнародний статус отримують ті гуманітарні кафедри, що досягли найбільших успіхів у науковій та педагогічній сфері. Вони знаходяться десь у 500 вищих навчальних закладах, що розташовані у

Захист дипломного проекту на факультеті менеджменту

105 країнах усіх регіонів світу, серед них 6 українських кафедр. В технічному університеті така кафедра утворювалася вже як третя на Україні.

З 1999-2000 навчального року запроваджено до навчального процесу новий курс «Філософська психологія», а також курс «Україна: проблеми трансформації суспільства». Професорами і доцентами кафедри підготовлено більш ніж 100 магістрів.

Факультет менеджменту в технічному університеті створений у 1997 році. Його деканом працює професор Григорій Євтіювич Мазнев.

Цей факультет здійснює підготовку фахівців з престижних економічних спеціальностей з менеджменту організацій, економіки підприємства, обліку і аудиту. Кожна з них має ще по три спеціалізації.

Студентам спеціальностей «Економіка підприємства» і «Менеджмент організацій» за ліцензією міністерства освіти і науки України надана можливість отримання додаткової професії бухгалтера. Усі студенти факультету навчаються за оригінальною програмою підготовки менеджерів з отриманням сертифікату. Вони виконують курсову роботу з бізнес-планування і випускню курсову роботу з відкриття власного бізнесу.

На факультеті шість кафедр: економіки, бізнесу та маркетингу; обліку і аудиту; організації виробництва та менеджменту; кібернетики; вищої математики; культури. П'ятнадцять професорів факультету — це відомі вчені, доктори економічних наук, яких добре знають далеко за межами нашого регіону. Це професори: В.Я. Амбросов, А.О. Антоненко, І.О. Белебева, В.Г. Рижков, доктори технічних

наук В.С. Басін, О.І. Завгородній, В.П. Пуятін, Ю.Є. Мегель та інші. П'ять з них — очолюють кафедри.

Вперше в системі АПК декан факультету професор Мазнев Г.Є. виступив з ініціативою формування у студентів технологічних і інженерних спеціальностей підприємницьких нахилів, прогнозування структур малого та середнього бізнесу за профілем фахівців, які готуються, надання їм знань щодо відкриття власної справи. Він розробив оригінальну структуровану і ранжировану програму підготовки підприємців, складовою частиною якої є програма елітарної освіти бізнес-лідерів.

Григорій Євтіювич Мазнев є також ініціатором нових активних методів навчання і комп'ютеризації навчального процесу. Для реалізації цього напрямку створено центр інформаційних технологій, розроблено комплекс ділових ігор, імітаційних вправ, які активізують розумову діяльність студентів і підвищують ефективність навчального процесу. Опрацьована оригінальна система заохочувань студентів, яка разом з модульно-рейтинговою системою забезпечує високий рівень підготовки фахівців.

Кращі студенти факультету протягом одного-двох років навчаються в університетах Австрії, Німеччини та США.

Надбанням університету є досвідчений професорсько-викладацький склад, який невинно зростає в кількісно-якісному відношенні, самовдосконалюється, веде активно пошук і впроваджує нові освітні технології, готує фахівців на рівні міжнародних освітніх стандартів.

**З академіком спілкувався
В. КРАМАРЕНКО**